

Universalioji žmogiškųjų atsakomybių deklaracija

1997 m. pasiūlyta InterAction Council

Preambulė

Kadangi prigimtinio žmogiškojo orumo ir lygių bei nenusavinamų visų žmonijos šeimos narių teisių pripažinimas sudaro pagrindą laisvei, teisingumui ir taikai visame pasaulyje ir tuo uždeda įsipareigojimus ir atsakomybes, kadangi išskirtinis teisių primetimas gali sukelti konfliktą, susiskaidymą, nesibaigiantį disputą ir žmogiškųjų atsakomybių nepaisymas gali privesti prie beteisiškumo ir chaoso, kadangi įstatymo viršenybė ir žmogaus teisių skatinimas priklauso nuo vyrų ir moterų noro veikti teisingai, kadangi globalioms problemoms spręsti reikia globalių sprendimų, kurių įmanoma pasiekti tik per idėjas, vertybes ir normas, kurios gerbiamos visose kultūrose ir visuomenėse, kadangi visi žmonės, savo geriausiomis žiniomis ir gebėjimais, turi prisiimti atsakomybę puoselėti geresnę socialinę tvarką, tiek namuose, tiek globaliai – tikslo, kurio neįmanoma pasiekti vien tik įstatymais, nurodymais ir konvencijomis, kadangi žmogiškosios aspiracijos progresui ir pagerinimui gali būti realizuotos tik pagal suderintas vertybes ir standartus, taikomus visiems žmonėms ir institucijoms visą laiką, nuo šiol ir toliau

Generalinė asamblėja

skelbia šią Universaliąją žmogiškųjų atsakomybių deklaraciją visuotiniu standartu visiems žmonėms ir visoms tautoms ta aprėptimi, kad kiekvienas individualus žmogus ir kiekvienas visuomenės organas, nuolatos turėdamas šią Deklaraciją omenyje, prisidėtų prie bendruomenių vystymosi ir visų savo narių švietimo. Mes, pasaulio žmonės šiuo atnaujiname ir sustipriname savo įsipareigojimus, kurie jau buvo paskelbti Universaliojoje žmogiškųjų atsakomybių deklaracijoje - būtent pilnai priimdami visų žmonių orumo priimtinumą; jų nenusavinamą laisvę ir lygybę bei jų solidarumą vienas su kitu. Šių atsakomybių suvokimas ir priimtumas turi būti mokomas ir skatinamas visame pasaulyje.

Fundamentalieji principai žmonijai

Straipsnis 1

Kiekvienas asmuo, nepriklausomai nuo jo lyties, etninės kilmės, socialinės padėties, politinių įsitikinimų, kalbos, amžiaus, tautybės ar religijos, prisiima atsakomybę elgtis su visais žmonėmis žmogišku būdu.

Straipsnis 2

Joks asmuo negali palaikyti bet kokia forma nehumaniško elgesio, tačiau visi žmonės turi atsakomybę siekti kitų žmonių orumo ir savigarbos palaikymo.

Straipsnis 3

Joks asmuo, jokia grupė ar organizacija, jokia valstybė, jokia armija ar policija negali būti virš gėrio ir blogio; visi šie dariniai yra etiškų standartų objektas. Visi prisiima atsakomybę skatinti gėrį ir vengti blogio visose srityse.

Straipsnis 4

Visi žmonės, kurie vadovaujasi sveiku protu ir sąžine, privalo prisiimti atsakomybę kiekvienam ir visiems, šeimoms ir bendruomenėms, rasėms, tautoms ir religijoms solidarumo dvasios pagrindu – tai, ko nori, kad nebūtų daroma tau, nedaryk kitiems.

Nesmurtavimas ir pagarba gyvybei

Straipsnis 5

Kiekvienas asmuo turi atsakomybę gerbti gyvybę. Niekas neturi teisės žaloti, kankinti ar žudyti kito asmens. Tai išimtimi nedaro teisės pagrįstai savigynai asmenims ar bendruomenėms.

Straipsnis 6

Nesutarimai tarp valstybių, grupių ar individualių asmenų turi būti sprendžiami be smurto. Jokia vyriausybė neturi toleruoti ar dalyvauti veiksmuose, susijusiuose su genocidu ar terorizmu, ji taip pat neturi naudotis moterimis, vaikais ar kitais piliečiais kaip karo instrumentais. Kiekvienas pilietis ar visuomenės pareigūnas turi prisiimti atsakomybę veikti taikiai ir ne smurtiniu būdu.

Straipsnis 7

Kiekvienas asmuo yra neapribotinai vertingas ir privalo būti apsaugotas besąlygiškai. Gyvūnai ir natūrali aplinka taip pat reikalauja būti apsaugota. Visi žmonės turi atsakomybę saugoti savo orą, vandenį ir žemės dirvą tiek esamų gyventojų labui, tiek ateities kartoms.

Teisingumas ir solidarumas

Straipsnis 8

Kiekvienas asmuo turi atsakomybę elgtis su principingumu, sąžine ir sąžiningumu. Joks asmuo ar grupė neturėtų apiplėšinėti ar savavališkai nusavinti bet kokio asmens ar grupės nuosavybės.

Straipsnis 9

Visi žmonės, jei jiems duodamos reikalingos priemonės, turi atsakomybę dėti rimtas pastangas skurdui, nepakankamai mitybai, ignoravimui ir nelygybei įveikti. Jie turėtų skatinti tvarią plėtrą visame pasaulyje siekiant užtikrinti visų žmonių orumą, laisvą, saugumą ir teisingumą.

Straipsnis 10

Visi žmonės turi atsakomybę ugdyti savo talentus kruopščiomis pastangomis; jie turi turėti lygias sąlygas prieigai prie švietimo ir reikšmingo darbo. Kiekvienas turi padėti tiems, kurie nepritekliuje, sudėtingoje situacijoje, turi negalią ar yra diskriminacijos aukos.

Straipsnis 11

Visa nuosavybė ir gerovė turi būti naudojama atsakingai, vadovaujantis teisingumu ir žmonijos plėtrai. Ekonominė ir politinė galia neturi būti naudojama kaip dominavimo instrumentas, ji turi tarnauti ekonominiam teisingumui ir socialinei tvarkai.

Teisingumas ir tolerancija

Straipsnis 12

Kiekvienas asmuo turi atsakomybę kalbėti ir veikti teisingai. Niekas, net ir užimantis aukštą padėtį ar turintis didelę įtaką, neturi teisės kalbėti melo. Turi būti gerbiama teisė privatumui ir asmeniniam bei profesionaliam konfidencialumui. Niekas neįsipareigoja sakyti visos tiesos visiems visą laiką.

Straipsnis 13

Jokie politikai, valstybės tarnautojai, verslo lyderiai, mokslininkai, rašytojai ar menininkai nėra išimtimi nuo bendrųjų etikos standartų, taip pat šia išimtimi nėra gydytojai, teisininkai ar kiti profesionalai, kurie turi specialias pareigas savo klientams. Profesiniai ir kiti etikos kodeksai privalo atspindėti bendrųjų standartų prioritetą, įskaitant teisingumą ir sąžiningumą.

Straipsnis 14

Žiniasklaidos laisvė informuoti visuomenę ir kritikuoti visuomenės institucijas bei vyriausybės veiksmus, kas yra esminis dalykas teisingai visuomenei, turi būti naudojama atsakingai ir diskretiškai. Žiniasklaidos laisvė susijusi su ypatinga atsakomybe tiksliai ir teisingam informacijos perteikimui. Sensacija paverstas informacijos perteikimas, kuris žeidžia žmogų ar jo orumą turi būti visada vengiamas.

Straipsnis 15

Nors religijos laisvė turi būti garantuojama, religijų atstovai turi ypatingą atsakomybę vengti išankstinių nusistatymų reiškimo ir diskriminavimo veiksmų kitų asmenų, su skirtingais įsitikinimais, atžvilgiu. Jie neturi skatinti ar įteisinti neapykantos, fanatizmo ir religinių karų, jie turi skatinti toleranciją ir abipusę pagarbą tarp visų žmonių.

Abipusė pagarpa ir partnerystė

Straipsnis 16

Visi vyrai ir moterys turi atsakomybę rodyti pagarbą vienas kitiems ir supratingumą savo partnerystėje. Niekas iš jų neturi seksualiai išnaudoti kito asmens arba daryti jo priklausomu. Vietoje to seksualiniai partneriai privalo prisiimti atsakomybę dėl rūpinimosi vienas kito gerbūviu.

Straipsnis 17

Visuose kultūriniuose ir religiniuose skirtumuose santuokai reikalinga meilė, lojalumas ir atlaidumais, santuoka turi būti orientuota į saugumo ir abipusės paramos užtikrinimą.

Straipsnis 18

Nuovokus šeimos planavimas yra kiekvienos poros atsakomybė. Santykiai tarp tėvų ir vaikų turi atspindėti abipusę meilę, pagarbą, vertinimą ir rūpestį. Jokie tėvai ar kiti suaugusieji neturėtų išnaudoti, skriausti ar netinkamai elgtis su vaikais.

Išvados

Straipsnis 19

Niekas šioje Deklaracijoje neturi būti interpretuojama taip, kad kokia nors valstybė, grupė ar asmuo suteiktų sau teisę vykdyti bet kokią veiklą ar atlikti bet kokius veiksmus, kuriais siekiama bet kokių atsakomybių, teisių ir laisvių, išdėstytų 1948 m. Universaliojoje žmogaus teisių deklaracijoje, destrukcijos.